

„Nesijauskim maži“

Jubiliejaus proga kalbiname ilgametį „Mūsų kalbos“ ir „Gimtosios kalbos“ vyriausiąjį redaktorių, Lietuvių kalbos draugijos garbės pirmininką
doc. dr. ALDONĄ PUPKĮ

Meno Žmonės kartais visą gyvenimą prisimena kokį ryškų spalvos, vaizdo ar garso išpūdį. Gal prisimintumėt, koks Jums buvo stipriausias kalbos išpūdis – žodis, sakinyš ar sąskambis, verčiantis stabtelėti ir suklusti?

Viskas susiklosto ankstyvojoje vaikystėje. Gal jau tada sąmonėje būna užprogramuota į ką nors jautriau reaguoti – į spalvą, į judesį, į garsą, į vaizdą. Visa tai paprastai intuityviai pradeda ryškėti, kai susiduriama su koku nors nauju, neįprastu dalyku, reiškiniu. Kūdikystė ir ankstyvoji vaikystė daugeliu atžvilgių būna vientisa, paprastai egzistuoja tik „aš“ ir „mes“. Susidūrus su kitu (kitais), dažnai gaunamas stiprus dirgiklis, kartais lyg ir netenkama pusiausvyros, bet daugelis dalykų greitai išsitrina ir tik kai kas lieka sąmonėje ilgus metus, gal visą gyvenimą. Jeigu galėtume visą tą jauno žmogaus sąmonėje fiksuojamą „kai ką“ užrašyti kokiais prietaisais ir pateikti išklotinę to žmogaus ugdytojams, jie lengvai galėtų kreipti vaiką jam iš prigimties lengviausiai priimtina linkme ir ugdyti jo ryškiausius prigimtinius gabumus.

Mano kūdikystė ir vaikystė buvo vientisa su savo mažute mamos ir tėtės, dar tetų aplinka, kol pradėjau eiti į mokyklą. Pirmasis itin ryškus išpūdis iš ankstyvųjų mokyklos dienų buvo mano mokytojos kitaip negu mūsų tariamas mano vardas – su minkštuoju *l*. Vienas kitas vaikas irgi mėgino taip tarti, bet greitai mokytoja liko viena (turbūt lėmė ne tik mano paties sakymas savaip, bet ir kalbos sistema). Tai jau esu minėjęs atsiminimuose apie pirmąją mokytoją Mariją Jarumbavičiūtę (ten yra dar vienas kitas pavyzdys). Labai ryškiai išispaudė kitas atvejis, kurį ir dabar tarsi girdžiu ausyse. Neprisimenu, kelintoj buvau klasėj, bet jau mama leisdavo visur vieną. Kazlų Rūdōj gastroliavo Šiaulių dramos teatras ir mes, pusdienį išstypsoję prie kino salės (senųjų Šiaulių namų), pagaliau sulaukėm autobūso su artistais. Eidama viena artistė garsiai klausė: „Gryma kambariai irAAA?“. Man tokia kalbėsena liko atminty visam gyvenimui. Žiūrėjau ir spektaklį, bet iš jo nieko neįsidėmėjau, o ta frazė liko. Ne vieną ir ne du kartus buvau svarstęs, kas tai yra, gal ir man reikėtų stengtis taip tarti, gal mano paties ir visų mūsų kalba nėra tokia gera kaip antai tų didelių ir garbingų žmonių...

Čia visai nenoriu pasakyti, kad gimiau su kalbininko gyslele. Gal ten ir būta kokios smulkmės, bet to vos įžiūrimo grūdelio nebuvo kam ugdyti. Nei namie, nei mokykloj. Kalbininko kelio pasirinkimą bus nulėmusios kitos aplinkybės.

Kas iš mokytojų, dėstytojų ar bičiulių labiausiai kreipė Jus į kalbininko kelią ir kas galiausiai nulėmė Jūsų apsisprendimą?

Mokykloj, jau aukštesnėse klasėse, buvom draugai su Algimantu Čitavičium (dabar Kauno technologijos universiteto profesorius). Esu įsitikinęs, kad jo tėvas, gydytojas, Vytauto Didžiojo universiteto absolventas, man ir bus padaręs didžiausią poveikį pasirinkti kalbininko kelią. Ir ne tik tai. Kartą pas juos žiūrėjome mano neseniai nusipirktas kelias populiarias geografijos knygeles (tuo metu buvo leidžiama daug įvairių sričių keliolikos puslapių pažintinių brošiūrėlių), tik gydytojas, į jas žvilgtelėjęs, pasakė, kad reikėtų pirkti klasikų knygas: Čechovo, Šekspyro..., o šitos esančios vienadienės, nelabai vertos kokių išlaidų. Kitą kartą, išgirdęs mus kalbant apie būsimas studijas, pasakė: Algio, girdi, ateitis aiški – tikslieji mokslai, o man tai tik į lituanistiką. Bet literatūros neverta rinktis, nes tada tektų tarnauti valdžiai ir šokti pagal jos dūdelę, o kalba nesanti pavaldi jokiai valdžiai; kad ir kokia bus valdžia, visada reikės tos pačios kalbos.

Štai šitai ir nulėmė mano likimą, tad ir dabar didžiai gerbiu to tikro tarpukario inteligento, net ne lituanisto, o gydytojo šviesų atminimą.

O paskui, jau universitetė, didžiausias autoritetas buvo profesorius Juozas Balčikonis. Pirmame kurse dar nereikėjo pasirinkti kalbos ar literatūros. Bet kaip tik tada prasidėjo didysis profesoriaus puolimas spaudoje ir jis tik patvirtino gydytojo Broniaus Čitavičiaus įžvalgas, tad atėjus laikui apsispręsti, jau ne mane kas įkalbinėjo eiti į kalbininkus, o aš įkalbėjau kambario draugus – ir Sigitą Varnagirį, ir Aleksą Girdenį, ir Albertą Rosiną. Jaučiau, gal būtų ėjęs ir Jonas Kilius, bet jis buvo germanistas.

Ar niekada nesigailėjote pasirinkę kalbininko, kalbos praktiko duoną? Kuri kalbos mokslo sritis jums artimiausia?

Niekada, nė vienos dienos, nė vienos akimirkos. Ir iki šiol pats nelabai gerai suprantu, kas aš daugiau – ar kalbos praktikas, t. y. mokytojas, dėstytojas, kalbos normų diegėjas, redaktorius, ar gal ir šioks toks mokslininkas, šiek tiek kalbos kultūros teoretikas, šiek tiek normintojas. Gana anksti pradėjęs domėtis kalbos praktikos dalykais, greitai supratau, kad kalbos kultūra gali būti perspektyvi ir turėti ateitį tik tada, kai remiasi ir darnia mokslinė teorija, ne tik kalbos jausmu. Sovietmečiu mes irgi turėjom šiokią tokią teoriją, bet palyginti abstrakčią, kur bemaž viską lemdavo nepaprastai stiprus kalbos jausmas, atsineštas iš pačių mūsų kalbos gelmių. Tai Antanės Kučinskaitės, Jadvygos Kardelytės, Aldonos Paulauskienės, Antano Balašaičio, Vytauto Būdos, Vytenio Grabausko, Kazio Kuzavinio kalbos jausmas. Dažniausiai jis ir buvo visa ko matas. Kalbos

sekcijoje, „Mūsų kalbos“ redakcijoje mes ir taisėme kalbos klaidas, statėme užtvartas plintančioms rusybėms, ir mėginome kurti teorinius pagrindus. Tuos pagrindus stengiausi apibendrinti knygoje „Kalbos kultūros pagrindai“, o vėliau juos dar labiau išplėsti ir kiek susieti su mūsų laikų teorine mintimi mėginau monografijoje „Kalbos kultūros studijos“. Tik nežinau, kaip šioje knygoje išdėstytus dalykus, parėikštas mintis dabar vertina jaunesnieji kalbos kultūros darbininkai, – neatsistebiu, kad iki šiol nuo 2005 m. nebuvo paskėlbtas nė vienos kad ir menkos recenzijėlės, tik įdėta vienintelė anotacija „Gimtojoje kalboje“. Gal, sakau, ten aš tiek visokių ni kų esu prikalbėjęs, kad neverta nė burnos aušinti, o gal už mane jaunesnėms kartoms nė nebereikia jokių teorijų ir supratimo, apie ką mąstė vyresnieji kolegos. Pasiskaitai ką nors apie kokių dabartinių italų ar danų kalbos praktiką ir keli visa tai į mūsų dirvą. Ir še koks palengvinimas: nei savo kalbos toliau mokytis, nei tradicijų perprasti – tiesiog ideali mechanika ir tiek.

Liūdna, kad dabar nėra jokių platesnių pokalbių, aštresnių diskusijų apie teorinius kalbos praktikos dalykus (suprantama, turiu galvoje ne kokių pasižodžiavimus viešojoje erdvėje apie kokio naujadaro vertę ar anglų kalbos pavojus). Net ir pats kalbos kultūros mokymas ar dėstymas atrodo gerokai sustabarėjęs, nelankstus. Apskritai nepaleidžia jausmas, kad gyvename ilgą sąstingio laikotarpį ir nematyti kokybinio šuolio nuo anais laikais buvusio būtino gynybinio ir draudžiamojo kalbos kultūros pobūdžio prie kuriamojo ir diegiamojo jos aspėkto.

O dėl kalbos mokslo sričių tai įdomu viskas: ir dabartinė vartosenas (turiu galvoj ne tik bendrinę kalbą), jos kaita, ir psichologiniai, socialiniai, politiniai tos kaitos veiksniai, ir kalbos istorija, ir net istorinė gramatika, tik prie jos nedrįstu kišti pirštų, nes jaučiuosi per menkai išmanantis. Bet ir čia, pavyzdžiui, koks malonumas aiškintis kokio bendrinio, o ypač tikrinio žodžio kilmę...

Daug džiaugsmo esu patyręs liesdamasis su gyvąja kalba. Nuo studijų metų esu išmaišęs daugelį šnektų šnektelių, ypač vakarinių, tik žemaičių beveik nepažįstu. Daug prasmingų dienų praleista renkant vardyno duomenis Aleksandro Vanago ekspedicijose, zanavykų žodyno darbuose, taip pat tiriant savo gimtąją tarmę, bet ne mažiau džiaugsmo teikė ir zanavykų žodyno redagavimas, ir Kazlų Rūdės žodyno rašymas. Visa tai man buvo ir mokykla, kurioje kiek daugiau pažinau gyvosios kalbos dvasią, ir lingvistinių eksperimentų laboratorija, ir, jei nebus banalu, tikra dvasios puota.

Esu mėginęs kiek krapštinėtis lietuvių kalbos kultūros istorijoje. Man nuolat kėlė nuostabą Jablonskio atliktas žygdarbis bendrinės kalbos norminimo istorijoje, Balčikonio kalbos mokymas, „Gimtosios kalbos“ kalbininkų epochiniai kalbos kultūros darbai. Esu apie juos kiek rašęs, tarp visų ir apie savo atrastojo anksti mirusio kalbininko Andriaus Ašmanto darbus. Išleidus šio ką tik pradėjusio skleistis talento raštų tris knygas, knietėjo daugiau pasidomėti pačiu asmeniu, norėjosi jo įvairių sričių darbus pamėginti

išsamiau vertinti, ypač platesniame istoriniame tų darbų atsiradimo kontekste. Atsirado konkrečių paskatų, tad dabar ir sėdžiu archyvuose ir bibliotekose, o kiek patiriu džiaugsmo...

Kai skaitai kelių dešimtmečių senumo „Mūsų kalbą“, vartai atkurtąją „Gimtąją kalbą“, negali nesistebėti: kiek temų, kiek kalbos vartojimo sričių aprėpta, kaip drąsiai ir apie daugelį dalykų diskutuota. Iš kur tryško tas idėjų šaltinėlis, kai dirbote vyriausiuoju redaktoriumi?

Net ne šaltinėlis, o visas šaltinis. Jo ištakos – Vilniaus kalbos sekcija ir jos idėjinis dvasinis vadovas Jonas Balkevičius. Tai jo 1968 m. buvo sugalvota nagrinėti kalbos dalykūs siauromis sritimis ir tiesiogiai apie tai kalbėti su tų sričių vartotojais ir specialistais. Taip lituanistiniuose pirmadieniuose buvo diskutuojama apie sporto, prekybininkų, dailininkų, medikų ir kt. kalbą, o iš tų susirinkimų pranešimų radosi Lietuvių kalbos sekcijos sąsiuviniai apie tų sričių kalbą. Kad tie sąsiuviniai nebūtų visai pliki, kilo mintis dėti kronikas apie sekcijos veiklą, vėliau dar kitokių dalykų. Šitai leidinukas ėmė kiek panėšėti į prieškarinę „Gimtąją kalbą“ ir tai buvo daroma labai sąmoningai. Mat tada turėjau per maža patirties ką labai nauja sugalvoti, o pavyzdys – „Gimtoji kalba“ – buvo čia pat visiems prieš akis. Ir šiaip buvau daugiau vykdytojas, ne koks didelis idėjų generatorius. Supratau, kad iš kitur gaudamas didžiąją idėją, galiu ją susiskaidyti į mažesnes ir jau be didesnių trikdžių pats jas įgyvendinti. Man rodos, anų laikų veiklą būtų galima įsivaizduoti maždaug taip: Balkevičiaus ir kitų buvo nubrėžta kryptis, o mes su užsiėgimu laužėmės ta kryptimi toliau ir dažniausiai gana sėkmingai. Stiprėjant sekcijos veiklai ir tvirtėjant jos sąsiuviniams, ypač tiems sąsiuviniams suteikus „Mūsų kalbos“ vardą (1971), buvo galima imtis ir platesnių, gerokai sudėtingesnių temų, ypač iš kalbos kultūrai svarbių teorinių sričių. O vėliau viskas rasdavosi iš bendravimo su žmonėmis, daugiausia su konkrečių kalbos vartojimo sričių specialistais ir praktikais. Nereikia užmiršti, kad tuo metu rūpinimasis savo pačių kalba buvo neoficiali, bet griežtai neigiama reakcija į diegiamą rusų ir lietuvių kalbų dvikalbystę ir visus vienijo visuotinės pastangos kratytis į kalbą plūstančių rusybių. Apskritai tas bendravimas (kokio dabar, man rodos, nėra per daug), ar tai būtų lituanistiniai pirmadieniai, ar teoriniai seminarai, paskaitos visuomenei, kurių neįtikėtina daug skaitydavom, radijo ir televizijos kalbos valandėlės ir laidos, kurių rengėjai gaudavom kalnus klausytojų ir žiūrovų laiškų, kalbos šventės ir visokie kitokie kalbos sekcijų renginiai visoje Lietuvoje ne tik statė užtvaras rusinimui, bet ir patys kėlė minčių, kaip tai geriau padaryti ir ko dar nauja būtų galima imtis.

Tas ryšys su kalbos vartotojais ir jos tvarkytojais bei ugdytojais buvo bandomas išlaikyti ir nepriklausomais laikais, ir tai, matyt, bus davę tam tikrų rezultatų.

Dirbant tokį platų kalbos kultūros darbą turbūt ne visada buvo lengva. Kas teikė vilties ir pasitikėjimo, kai būdavo sunku?

Lengva būdavo bendrauti ir dirbti su bendraminčiais, o jų tikrai buvo daug. Tada buvo savotiška pareiga net toliau nuo kalbos praktikos esančiam kalbininkui bent maža dalele dėtis prie kalbos sekcijos darbo. Dabar kartais net pasistebiu, kokie mes tada buvom visi vieningi ir darnūs. Suprantama, buvo ir skirtingų nuomonių, ir šiokio tokio kartais ir nesusišnekėjimo, bet viskas išsprendavo diplomatinėmis priemonėmis, ramiai ir be kokių didesnių žodžiavimųsi spaudoje ar, Dieve gink, užtarimo ieškojimo valdžios koridoriuose. Kas kita – išoriniai veiksniai, konkrečiai, santykiai su oficialiąja valdžia ir jos paskirtais prižiūrėtojais. Čia kartais būdavo neapsakomai sunku. Pavyzdžiui, bent kelis kartus uždarius kalbos sekcijos sąsiuvinį leidimą, 1973 m. uždraudus rengti gimtosios kalbos dienas Kretingės rajone, kapanojantis „ant kilimėlio“ radijo ir televizijos komitete. Kad ir kaip keista, sunku buvo ir prieš pat atgaunant nepriklausomybę – „Mūsų kalbos“ pervartos į „Gimtąją kalbą“ metu, bet apie tai jau kita kalba. Dabar atrodo, kad pakelti visa tai padėjo artimi žmonės, ir jų paduota ranka nesyk sustiprindavo ryžtą dar labiau susitelkti savyje ir dar stipriau remtis į bendraminčių pečius. Bet dabar, iš laiko perspektyvos, visi tie vargai atrodo palyginti menki ir neverti nei didesnio kieno dėmesio, nei kokios užuojautos ar guodžiamų žodžių. Su šypsena galima pasakyti, kad jei nebūtų buvę kokių sunkumų sunkumėlių, turbūt nebūtų buvę ir taip įdomu dirbti, labiau užgrūdinti savo kūną ir dvasią didesniems išbandymams, kurių neišvengiamai būna kiekvieno žmogaus gyvenime.

Kas – kokie jausmai, kokie tikslai – neleido Jums ramiai sėdėti prie straipsnių ar studentų kontrolinių darbų, bet stūmė eiti pas žmones ir kalbėti apie kalbą? Iš kur paimti tokios energijos dabartinei Lietuvių kalbos draugijai?

Nenoriu priešinti kartų, bet, man rodos, čia ir kartų mentaliteto klausimas. Mano kartos vaikų gyvenimas buvo neatsiejamas nuo aplinkos gyvenimo ritmo, buvo tiesiog jo dalis. Nors ir pažaisti, ir pasiausti mėgdavom ne mažiau negu dabartiniai vaikai. Bet nebuvo nė kalbų apie kókius kišenpinigius, – jei norėdavai turėti kapeiką, reikėdavo pačiam užsidirbti. Aš, pavyzdžiui, ilgą laiką auginau triušius, nešdavau į turgų tėvo auginamo tabako daigus. Antra vertus, anie laikai mus taip pripratino tenkintis minimaliomis fizinio egzistavimo sąlygomis, kad apie to minimumo viršijimą negalėjai net pasvajoti. Nebuvo nei prasmės, nei tikslo kaupti. Iš tų ribų galėjai išsiveržti nebent saviraiškos srityje. O ji buvo dar iš tėvų susijusi su praeities suvokimu, kuris nori nenori atsimušdavo ir į tėvų, kaimynų, valstybės istoriją, pagaliau į tautos ir kalbos gelmenis. Su kaimu dar susijusi karta turėjo be galo tvirtą pareigos jausmą, o

jos téisių suvokimas buvo beveik išvestinis iš pareigos jausmo. Pareigõs artimiesiems, kaimynams, tautai, valstybei. Man rodos, šita saviraiškos ir pareigos dermė lėmė visą žmogaus veiklą, apibūdino jo mentalitetą. Tas, sakyčiau, prigimtinis lietuvių veržlumas sąmoningai ir pasąmonišškai su didele jėga vedė ir karjeros laiptais, vienus mokslo keliu, kitus administravimo (suprantama, kai ką ir komunistinės partinės karjeros) linkme, trečius vėl kokio konkretaus įsitvirtinimo gyvenime kryptimi, bet visur lėmė didesnis ar mažesnis pareigos supratimas.

Dabar viskas susimaišė – tame derinyje pareiga bus nuėjusi gerokai į šoną, o jos vietą tvirtai užėmusi téisė. Ji dažnai iškelia ir neįgiamas asmenybės saviraiškos formas. Individas per mažai pratinamas jaustis tautos dalimi ir vykdyti su ja susijusias priedermes. Nemanau, kad energijos dabartinės jaunėsnės kartos turėtų mažiau, tai turbūt ir fiziškai nelabai įmanoma. Bet kai metų metais neugdomas pareigos jausmas, kai nuolat į priekį keliamos tik materialios vertybės, kai labai susilpnėjęs tradicinis šeimos genofondas, kai jaunatviškas idealizmas kreipiamas tik materialumo ir pramogų linkme, tikėtis tokio energijos pliūpsnio iš jaunimo Lietuvių kalbos draugijai dabar būtų jau naivoka. Kas be ko, draugija jauniesiems nelabai gali pasiūlyti nei karjeros perspektyvų, nei kokio kitokio, kad ir materialaus atlygio. O dvasinio atlygio ne vienam iš mūsų jau aiškiai per mažą.

Dabar lietuvių kalbai gyvuoti sudarytos palankiausios sąlygos per visą jos istoriją, bet yra kalbos vartojimo sričių, kurių kokybė kelia kalbininkų ir visuomenės nepasitenkinimą. Kaip manytumėt, kodėl taip yra?

Aš tų sričių dabar nelabai galėčiau ir įvardyti. Man rodos, mūsų dienomis visos lietuvių bendrinės kalbos vartojimo sritys plėtojasi ir į gylį, ir į plotį, tobulėja bendroji vartoseną ir aš matyčiau bendrą visuotinę pažangą. Tiesa, visuotinio tolygumo negali būti jau vien todėl, kad kai kurios sritys laisvai plėtotis pradėjo tik nepriklausomybės metais, pavyzdžiui, diplomātijos, transporto, karybos ir kt.; naujųjų technologijų sritis išvis nauja. Bet visur sparčiau ar lėčiau žengiama į priekį, siekiama pažangos. Čia didelės pagarbos nusipelno tų sričių specialistų pastangos ir entuziazmas, o labiausiai – kalbos tvarkytojų ir redaktorių darbas. Tačiau net ir tradicinėse vartojimo srityse dar daug visokių nelygumų ir tikrai nepageidaujamų reiškinių. Manysčiau, pradeda skeldėti lietuvių kalbai tikrai nusipelnusių kalbos redaktorių korpusas, ypač vyresniųjų. Galima jausti tam tikrą jų nuovargį, mažėjančias pastangas eiti kartu su naujovėmis, vis daugiau matyti jų, ir ne tik jų, darbo aplaidumo atvejų. Pavyzdžių toli ieškoti nereikia, imkim kad ir pastarųjų metų „Literatūros ir meno“ kalbos redagavimo dalykų, įvairių televizijų kalbos priežiūros darbą. Apie pastarąjį tuo labiau galiu kalbėti, nes beveik nematau pažangos nuo

to laiko, kai Lietuvių kalbos draugija surengė dvejus Kalbos švaros dienas. Ir ne tik čia, ne tik kalbant apie vyresnius. Didelių pavojų ypač kyla iš tų institucijų, kurios visai atsisako kalbos redaktorių, – ne tik kai kurios leidyklos, bet ir reklamos firmos ir kitos įstaigos, viešai platinančios informaciją. Negali nestebinti net mūsų išrinktų kai kurių Seimo narių kalbos darymai; kartais atrodo, kad girdi kalbant ne tautos atstovą, o kokį, atsiprašant, klientą iš Lūkiškių ar Pravieniškių...

Kokių darbų pirmiausia patartumėt imtis jauniausiai kalbininkų kartai?

Palinkėčiau dviejų dalykų: daugiau ir atidžiau mokytis bendrinės kalbos ir išsamiau studijuoti mūsų kalbotyros palikimą.

Iš tiesų stebina ar dėl neatidumo, ar tiesiog dėl kalbos nemokėjimo kartais iš kokių konferencijų tribūnų ar iš kitur girdima prasta jaunų lituanistų kalba. Lieka tik pečiais gūžčioti, kai klausydamas jaunos kalbininkės pranešimo išgirsti *kad* su bendratimi tikslui reikšti, negali nestebinti elementarios kirčiavimo klaidos, palaida ir netaisyklinga tartis. Anais laikais lituanistams, kad ir kokia būtų buvusi jų specializacija, taisyklinga kalba buvo tiesiog prestižo dalykas. Dabar to kaip ir nėra, dabar kartais prisigyvenama iki to, kad, pavyzdžiui, į „Lietuvos ryto“ televiziją atėjusi dirbti žinių vedėja – vieno iš mūsų universitetų absolventė lituanistė, nei pati nejaucia, kokia žalgia skanduojuama kalbà kalba, nei, matyt, nėra kam nurodyti jai daromas kalbos klaidas, jau nekalbant apie tai, kad kas nors išvis pradžioje turėjo pasakyti „ne“.

Skaitant kai kurių jaunesnių kolegų straipsnius ir kitais atvejais tenka matyti, kad neretai trūksta lituanistinio apsiskaitymo. Žiūrėk, pacituojamas koks populiariesnis užsienio autorius, o iš saviškių nieko arba kas menkai reikšminga, atrodo, iš pirmo po ranka pakliuvusio rinkinio, nors tuo klausimu esama gausios lituanistinės literatūros. Norint tarti naują žodį moksle ar net mėginant kelti koją į mokslo pasaulį tiesiog būtina pastudijuoti viską, kas buvo iki tavęs padaryta, kas mūsų pačių sukurta. Gal nereikia visko pradėti nuo Kleino, bet yra ir apibeñdrinamųjų darbų, apžvalginių dalykų. Dabar kartais kyla toks negeras jausmas, ar kai kas nepradedame jaustis tik pasaulio piliečiais ir į viską, kas savo, lengvai mojamame ranka. Gali būti, kad ir taip, kitaip nejaustumė tokio atitrūkimo nuo savo dirvos, apskritai nuo savo kultūros, nuo jau susiklosčiusių tradicijų. Nesijauskime tokie maži, kad visą laiką turėtume žvilgčioti tik į užsienius. Mes jau turime didelę lietuvių kalbotyrą, į kurią galime tvirtai remtis. Visa, kas nauja ateina iš svetur – na jos kalbotyros kryptys, nauja metodika ir kita, – turi augti savo dirvoje, savuose laukuose natūraliai, nes kitaip liksime tik mokslo kopijuotojai, o ne tikri kūrėjai, kurie galėtų tarti savo žodį ir lietuvių kalbos mokslo, ir praktikos baruose.

Kalbėjosi Rita Urnėžiūtė